

Programma Ruimte & Mobiliteit: doelen en activiteiten

*Het programma Ruimte & Mobiliteit is een programma van het KPVV,
in samenwerking met Vereniging STADSWERK Nederland, CROW en
Nirov*

Bijdrage aan het Colloquium Verkeersplanologisch Speurwerk 2004

Rianne Zandee

Programmamanager Ruimte & Mobiliteit
KennisPlatform Verkeer en Vervoer (KPVV)
r.zandee@avv.rws.minvenw.nl

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting

Summary

1. Inleiding

- 1.1 Waarom een programma Ruimte & Mobiliteit ?
- 1.2 Doel van het programma “Ruimte & Mobiliteit”
- 1.3 Ambitie: uitdagingen Nota Ruimte en Nota Mobiliteit
- 1.4 KennisPlatform Verkeer en Vervoer
- 1.5 Programmabureau
- 1.6 Gebruikersraad
- 1.7 Portaal karakter
- 1.8 Kennisstimulering

2. Hoofdpijnen van het Programma

3. Activiteiten

- 3.1 Aantonen van de urgentie
- 3.2 Creëren van bewustwording
- 3.3 Ondersteunen van praktijkcases
- 3.4 Toegankelijk maken bestaande instrumenten en concepten
- 3.5 (laten) ontwikkelen van opleidingen en training

4. Planning

SAMENVATTING

Het programma Ruimte & Mobiliteit is een 3-jarig activiteitenprogramma met een looptijd 2004 tot 2007. Het programma is ondergebracht bij het KennisPlatform Verkeer en Vervoer (KPVV), in samenwerking met het Nederlands Instituut voor Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting (Nirov), de Vereniging STADSWERK Nederland en het kennisplatform voor infrastructuur, verkeer, vervoer en openbare ruimte (CROW). Voor een goede kwaliteitsborging van het programma is een Gebruikersraad ingesteld waarin elf praktijkdeskundigen vanuit de verschillende doelgroepen (gemeente, provincie, kaderwetgebied, bedrijfsleven) vertegenwoordigd zijn. De hoofdlijnen voor de activiteiten van het programma zijn

- **Het aantonen van de urgentie:** Wat gaat er mis als we onvoldoende afstemmen tussen RO en verkeer en wat is de winst als we dat wel doen?. Wat zijn succesvoorbeelden en waar ging het minder. Wat zijn knelpunten op het gebied van regelgeving, financiering.
- **Het creëren van bewustwording** door het stimuleren en organiseren van het bestuurlijke en publieke debat en een uitgebreide campagne voor professionals (artikelen, presentaties, bijeenkomsten, discussies excursies, trainingen etc.)
- **Het bevorderen van experimenten en het ondersteunen van praktijkcases** door het geven van advies op maat, het creëren van situaties waar geëxperimenteerd kan worden met regelgeving en financiering en het publicitair ondersteunen van geslaagde projecten.
- **Het toegankelijk maken van bestaande instrumenten en concepten** door middel van het hosten van een kennisportaal en het ontwikkelen van de verbindende handleidingen en kengetallen
- **Het (laten) ontwikkelen van opleidingen en training;** zowel in het regulier onderwijs (WO en HBO) als in het postacademisch onderwijs door het ontwikkelen van lesmateriaal, organiseren van gastcolleges en het verzorgen coachingstrajecten.

SUMMARY

The program Physical planning and Mobility is a 3-year program, running from 2004-2006. It is a program of the national platform for local governments on traffic and transport (KPVV), in cooperation with Nirov, STADSWERK Nederland and the the national Information and Technology Centre for Transport and Infrastructure (CROW). For a good quality guarantee of the programme a user Council in which eleven practice experts are represented from the different target groups (municipality, province, enabling legislation area, businesses), has been established. The main principles for the activities of the programme are:

- **showing urgency:** What goes wrong if we coordinate insufficiently between physical planning and mobility and what is the profit if we do? What are examples of success and what not? What are the barriers in the field of legislation, financing etc..
- **creating realisation** by stimulating and organising the administrative and public debate and a vaste campaign for professionals, (articles, presentations, meetings, discussions excursions, trainings etc.)
- **the promotion of experiments and supporting practice cases** by giving recommendation tailored, creating situations where can be experimented with legislation and financing and advertising supporting succeeded projects.
- **making accessible existing instruments and concepts** by means of a portal
- **(leave) to develop education and training;** both in the regular education (WO and HBO) and in the postgraduate education by developing material, organising lectures and looking after coaching routes.

1. INLEIDING

Op 28 oktober 2003 heeft het Nationaal Mobiliteitsberaad (NMB), het overleg van de Minister van Verkeer en Waterstaat met vertegenwoordigers van de decentrale overheden¹, het Programmaplan “Ruimte en Mobiliteit”, goedgekeurd. Hiermee heeft het project “Mobiliteitstoets”² een doorstart gekregen, en is het Programma Ruimte & Mobiliteit ondergebracht bij het KennisPlatform Verkeer en Vervoer. In deze notitie wordt achtereenvolgens ingegaan op de achtergrond van het Programma Ruimte & Mobiliteit (hoofdstuk 1), de hoofdlijnen van het Programma (hoofdstuk 2) en de activiteiten (hoofdstuk 3).

1.1 Waarom een programma Ruimte & Mobiliteit?

Omdat de samenhang tussen ruimtelijke ontwikkelingen en mobiliteit nog niet altijd goed van de grond komt, met alle gevolgen van dien. Onnodige (auto)mobiliteit, onbereikbare locaties, parkeeroverlast, verkeersonveiligheid en verrommeling van de openbare ruimte kunnen voorkomen worden met een juiste locatiekeuze, een goede ontsluiting, inrichting en beheer van locaties.

1.2 Doel van het Programma Ruimte & Mobiliteit

“Een betere afstemming cq samenwerking tussen ruimtelijke ordening en verkeer en vervoer te bewerkstelligen”.

De uitdaging van het Programma is dus om de “argumenten voor een goede samenwerking” boven tafel te krijgen, en vandaaruit op zoek te gaan naar win-win situaties. Dit

¹ verenigd in het Interprovinciaal Overleg (IPO), de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), de Samenwerkende Kaderwetgebieden op het gebied van Verkeer en Vervoer (SKVV) en de Unie van Waterschappen (UvW)

² Het project Mobiliteitstoets, is van 2001-2003 uitgevoerd door de Adviesdienst Verkeer en Vervoer (AVV), in opdracht van de Directoraten-Generaal voor het Goederenvervoer (DG-G) en Personenvervoer (DG-P) van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat. In dit kader zijn kengetallen ontwikkeld waarmee de verkeerseffecten van bedrijventerreinen kunnen worden ingeschat. Daarnaast zijn handleidingen ontwikkeld waarmee ruimtelijke planners van bedrijventerreinen, mega-complexen en gezondheidszorgvoorzieningen per fase van het planproces maatregelen op het gebied van verkeer en vervoer aangereikt krijgen. Op de themasite "mobiliteitstoets" van de AVV website zijn alle resultaten te vinden: "www.rws-avv.nl".

Programma wil op zoek gaan naar argumenten voor afstemming en goede voorbeelden van samenwerking om daarmee de houding en het gedrag in positieve zin te veranderen.

1.3 Ambitie: uitdagingen Nota Ruimte en Nota Mobiliteit

In de Nota Ruimte en de Nota Mobiliteit wordt aangegeven wat ons de komende decennia te wachten staat. Als het gaat om de ruimte, zal een kwart van de ruimte van Nederland de komende decennia van functie veranderen. Voor wat betreft de mobiliteit zijn de opgaven evenmin gering: tot 2020 wordt een toename verwacht van de automobilititeit met maar liefst 40%. Voor wat betreft de oplossingen zijn de Nota's al even eensgezind. Men ziet een grote rol weggelegd voor regionaal beleid en er wordt dan ook ingezet op decentralisatie van verantwoordelijkheden naar de provincies, kaderwetgebieden en gemeenten. Daarnaast is een uitgangspunt dat de bestaande infrastructuur structurerend moet zijn voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. Voor het programma Ruimte & Mobiliteit betekent dit een grote uitdaging om de decentrale overheden te ondersteunen bij het effectief vormgeven en uitvoeren van een samenhangend beleid op het gebied van ruimtelijke ontwikkelingen en mobiliteit; er valt nog veel te winnen.

1.4 Kennisplatform Verkeer en Vervoer

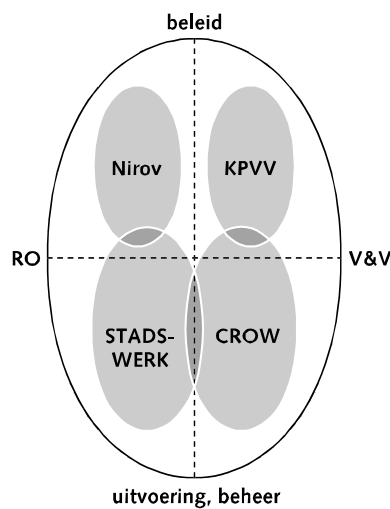
Het programma Ruimte & Mobiliteit is een 3-jarig programma (looptijd 2004 tot en met 2006), voor decentrale overheden. Het Programma is ondergebracht bij het Kennisplatform Verkeer en Vervoer, dat sinds 1 januari 2004 van start is gegaan. De stuurgroep KPVV keurt jaarlijks het activiteitenplan en de begroting goed. Qua uitvoering en aansturing kent het programma Ruimte & Mobiliteit daarnaast haar eigen organisatie: het Programmabureau en de Gebruikersraad.

1.5 Programmabureau

Teneinde de verschillende beroepsgroepen in het veld (o.a. ruimtelijke ordenaars, planners, stedenbouwers, verkeersplanologen en verkeerskundigen) te bereiken is door het KPVV een strategische samenwerking gesloten met drie partners: het Nederlands Instituut voor Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting (Nirov); de Vereniging STADSWERK Nederland en het kennisplatform voor infrastructuur, verkeer, vervoer en openbare ruimte (CROW). Met deze strategische partners wordt samengewerkt binnen het

Programmabureau. De samenwerking betreft de uitvoering van (onderdelen van) het Programma. Daarnaast wordt ook gebruik gemaakt van de communicatiekanalen van de partners (oa websites, nieuwsbrieven, tijdschriften). Het programmabureau vergadert tweewekelijks.

Figuur 1: strategische Partners binnen het Programma Ruimte en Mobiliteit en hun “domeinen”

1.6 Gebruikersraad

Voor een goede kwaliteitsborging van het programma is het nodig dat ervaren personen uit de doelgroep nauw worden betrokken bij de opzet en aansturing van het programma, de uitvoering van projecten en de totstandkoming van producten. Dit heeft geresulteerd in de instelling van een Gebruikersraad Ruimte & Mobiliteit waarin elf praktijkdeskundigen vertegenwoordigd zijn. Belangrijk daarbij is een evenwichtige samenstelling zowel vanuit de verschillende doelgroepen (gemeente, provincie, kaderwetgebied, bedrijfsleven) als ook het werkveld en de vakinhoudelijke achtergrond (ruimtelijk of verkeerskundig, beleidsmatig of meer praktisch uitvoerend). Uiteindelijk zijn we daar behoorlijk goed in geslaagd; tijdens de eerste bijeenkomst van de Gebruikersraad op 6 april jl. hebben we dit getoetst aan de hand van de matrix (zie figuur 1). De verhouding RO en Verkeer bleek zeer goed in evenwicht; voor de verhouding beleid en praktijk

geldt dat de meeste personen weliswaar een beleidsfunctie hebben, maar in vorige functies ruime ervaring hebben opgedaan met het “handwerk” in de praktijk.

1.7 Portaal karakter

Het Programma heeft een portaal-functie voor andere organisaties en programma's op het terrein van ruimtelijke ordening en mobiliteit. Immers het Programma Ruimte & Mobiliteit is niet het enige die het probleem van een geringe afstemming onderkent. Er zijn meer Programma's die, elk vanuit hun eigen invalshoek, dit probleem onderkennen. Bijvoorbeeld het Programma de Mobiele samenleving van het NIROV, en het KIM (Kwaliteit in Mobiliteit) van o.a. NOVEM. Het is dan ook zaak nauw met deze Programma's samen te werken en krachten te bundelen, zodat de effectiviteit van de verschillende inspanningen vergoot wordt. Kortom, het gaat om het delen van kennis en ervaring op het gebied van Ruimte & Mobiliteit, het bieden van een platform voor discussie en het stimuleren van samenwerking tussen organisaties (op het gebied van bijvoorbeeld kennisontwikkeling en –verspreiding).

1.8 Kennisstimulering

Het Programma Ruimte & Mobiliteit is een kennisstimuleringsprogramma; het gaat niet zozeer om het ontwikkelen van nieuwe kennis, maar vooral om toepassing van bestaande kennis in de praktijk.

2. HOOFDLIJNEN VAN HET PROGRAMMA

In twee sessies met de Gebruikersraad van 25 mei en 1 juli jl. zijn de doelen van het Programma vastgesteld. Hieraan gekoppeld zijn een kleine dertigtal activiteiten. De doelen en de activiteiten zijn vastgelegd in een Doelen-Inspanningen Netwerk (zie hoofdstuk 3). Hierin wordt elk van de activiteiten nader uitgewerkt.

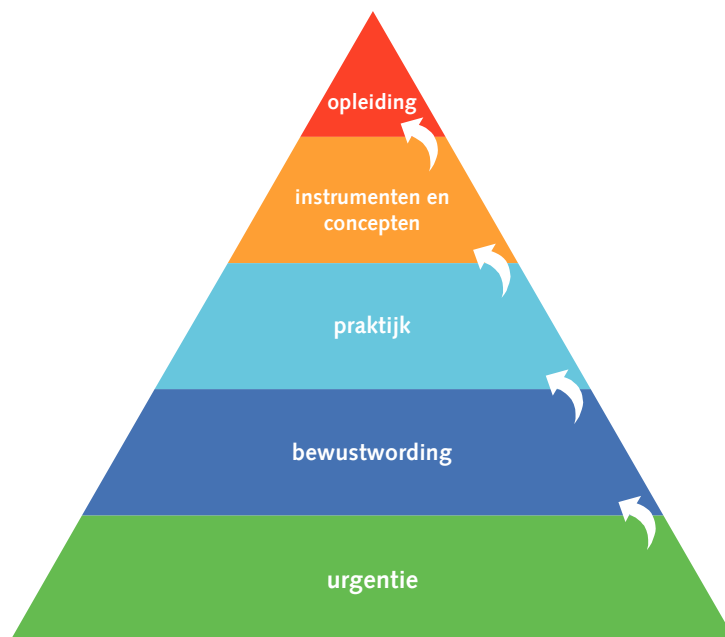
De hoofdlijnen van het Programma, tevens de vijf hoofddoelen, zijn samengevat in de Programma-piramide (zie figuur 2). Voor een evenwichtig programma is het noodzakelijk om op elk niveau activiteiten te ontplooien, al zit er wel een (logische) volgtijdelijkheid in. De hoofdlijnen zijn:

- **Het aantonen van de urgentie:** Wat gaat er mis als we onvoldoende afstemmen tussen RO en verkeer en wat is de winst als we dat wel doen? Wat zijn succesvoor-

beelden en waar ging het minder. Wat zijn knelpunten op het gebied van regelgeving, financiering.

- **Het creëren van bewustwording** door het stimuleren en organiseren van het bestuurlijke en publieke debat en een uitgebreide campagne voor professionals (artikelen, presentaties, bijeenkomsten, discussies excursies, trainingen etc.)
- **Het bevorderen van experimenten en het ondersteunen van praktijkcases** door het geven van advies op maat, het creëren van situaties waar geëxperimenteerd kan worden met regelgeving en financiering en het publicitair ondersteunen van geslaagde projecten (verkiezing).
- **Het toegankelijk maken van bestaande instrumenten en concepten** door middel van het hosten van een kennisportaal en het ontwikkelen van de ontbrekende handleidingen en kengetallen
- **Het (laten) ontwikkelen van opleidingen en training;** zowel in het regulier onderwijs (WO en HBO) als in het postacademisch onderwijs door het ontwikkelen van lesmateriaal, organiseren van gastcolleges en het verzorgen coachingstrajecten.

Figuur 2: Hoofdlijnen van het programma Ruimte & Mobiliteit

3. ACTIVITEITEN

3.1 Aantonen van de urgentie

Smartdoelen

- I. A: De meerderheid van de deelnemers aan de zelf-scan Ruimte en Mobiliteit voor professionals scoort in 2007 een voldoende
- II. A, B, C: Een illustratieve en toegankelijke set van maatschappelijk overtuigende argumenten vóór een geïntegreerde R&M-aanpak is in 2006 beschikbaar

Inspanningen

1. **Naam:** Uitwisseling van professionele visies
Omschrijving: Uitwisseling essays: RO-er schrijft in VV-blad en omgekeerd. Essays bijvoorbeeld over het waarom van een goede samenwerking tussen RO en verkeer. Wat gaat er mis als we het niet doen, nu en op de lange termijn? Hoe kunnen we met RO de verkeersstromen sturen en andersom? Welke mogelijkheden zijn er? Ingangen kunnen zijn de verschillende schaalniveaus (straat, wijk, regio, (inter)nationaal ?), verschillende aspecten als historie, economie, gedrag of actuele thema's als knooppunten, ontvlechten etc..
Resultaat: essaybundel.
Bijdrage aan: I, II
Doelgroep: professionals
Periode: 2004, 2005
Budget: min. 0 - max. 50.000 (=25.000 uitgave bundel + 12.000 (1.000 bijdrage per auteur?) + 10.000 redactie).
Mogelijke partners: NIROV, CROW, KpVV, Stadswerk, blad Verkeerskunde (ANWB), (betrekken: BNSP, NVTL, NEPROM, Stichting Natuur en Milieu?)
Portaalfunctie: trekker: NIROV
Link met: bottle-neck diagnose (6), Argumenten (7)
Opmerking: Geschikt als "start" van het Programma. Relatie met activiteit NIROV Programma de Mobiele Samenleving: de 12 apostelen. Serie van V&V artikelen in RO-magazine en RO-artikelen in verkeersblad.
2. **Naam:** Verkenning buitenlandse ervaringen en integrale ontwerpen.
Omschrijving: Reflectie uit het buitenland, studiereizen (projecten, bestuurlijk financiële context, beheer). Wat voor voorbeelden zijn er uit het buitenland bekend van integrale ontwerpen op het gebied van RO en verkeer? Ook hier weer kun je onderscheid maken naar de niveaus: (regio), wijk/buurt, straat. Link met NIROV programma Mobiele Samenleving die excursies organiseert.
Resultaat: Boekje(s) met buitenlandse cases, integrale structuur- en inrichtingsontwerpen.
Bijdrage aan: I, II
Doelgroep: professionals
Periode: 2005-2006
Budget: min. 35.000 – max 60.000 (=25.000 uitgave bundel + 12.000 (1.000 bijdrage per auteur?) + 10.000 redactie + 10.000 deskresearch).
Mogelijke partners: NIROV, CROW, KpVV, Stadswerk, (Betrekken: BNSP, Habiforum, NVTL, NEPROM?)
Portaalfunctie: trekker: NIROV
Link met: bottle-neck diagnose (6), argumenten (7), prijsvraag integrale ontwerpen (22).
Opmerking: kan een link hebben of vervolg zijn op project 1. Kan denken aan een serie in vakbladen, publicatie op website, afgesloten door bundel (redactie van alle artikelen, beschouwing, conclusies).
3. **Naam:** Inventarisatie lopende R&M-projecten.
Omschrijving: het aanleggen van een database met projecten en kenmerken (problematiek, ontwerpogave, betrokken partijen, resultaatwaardering, etc.) op de verschillende niveaus (regio, wijk, straat) van projecten waar een geïntegreerde aanpak R&M aan de orde is of zou moeten zijn.
Resultaat: (Systematische verzameling van) projecten, ondergebracht in een toegankelijke database, kaart (van Nederland).

Bijdrage aan: I, II, III, IV, V, VI

Doelgroep: programma R en M

Periode: 2004-2006 (doorlopend)

Budget: minimaal 15.000 (website functie voor inschrijving, inspanning t.b.v. beheer) maximaal 45.000 (15.000 jaarlijks bij systematische inventarisatie?).

Partners: NIROV (IKC-RO), KpVV, CROW, Stadswerk

Portaalfunctie: trekker: CROW

Link met activiteit: onderbouwing nut en noodzaak geïntegreerde aanpak middels cases (4), advies op maat (12, op basis van inventarisatie projecten actief benaderen), jaarlijkse verkiezing R en M project (14).

Opmerking: Kan doorlopende activiteit zijn. Aanmelding projecten via Programmapartners, website etc. Inventarisatie bestaat al op regionaal/wijk niveau: kaart van Nederland. Op lager schaalniveau bestaat iets dergelijks niet? Kan onderdeel zijn van communicatiestrategie: je kan op basis van projectinfo gerichte informatie toesturen.

4. **Naam:** Onderbouwing nut en noodzaak geïntegreerde R&M-aanpak door middel van plus- en min-cases
Omschrijving: maken illustratieve cases/scenario's
 - a. het identificeren van plus-cases (probleemsituaties die door samenwerking Ruimte en Mobiliteit zijn opgelost) per niveau (regio, wijk, straat)
 - b. het identificeren van min-cases (voorbeelden van ruimtelijke verrommeling en mobiliteitsinfarcten die gediend zijn of zouden zijn geweest met een meer integrale benadering) per niveau (regio, wijk, straat).**Resultaat:** verzameling van geslaagde en minder geslaagde voorbeelden van integratie ruimtelijke ordening en mobiliteit
Bijdrage aan: II, III, VI
Periode: 2004-2005
Budget: 20.000 (journalistieke bewerking cases, interviews) per jaar;
Mogelijke partners: NIROV, KpVV, CROW, regionale netwerken van Stadswerk, architectuur Lokaal?
Programmafunctie: trekker: KpVV
Link met activiteit: bottle-neck diagnose (6), argumenten (7), publieke-, bestuurlijke- en beleidsdebatten (8,9,10), met advies op maat (12), jaarlijkse verkiezing (14), prijsvraag integrale ontwerpen (22).

5. **Naam:** Onderbouwing nut en noodzaak geïntegreerde R&M-aanpak door het inzichtelijk maken van het effect van autonome mobiliteitsgroei (zonder afstemming met RO).
Omschrijving: Het inzichtelijk en aanschouwelijk maken van het effect van de autonome mobiliteitsgroei op de ruimtelijke ontwikkeling via bondige, visueel prikkelende brochures, demo's, tentoonstellingen, etc.
Resultaat: kaarten, foto's video, regionale case, woonwijk, straat, effect voor bedrijf X, voorziening Y, personen etc.
Bijdrage aan: II, III, VI
Periode: 2004-2005
Budget: 20.000-40.000
Mogelijke partners: ANWB, Stichting Natuur en Milieu, VNO-NCW
Programmafunctie: trekker: KpVV
Link met activiteit: bottle-neck diagnose (6), publieke-, bestuurlijke- en beleidsdebatten (8,9,10), analyse instrument R en M (18).

6. **Naam:** Bottle-neck-diagnose
Omschrijving: het signaleren van knelpunten waar de integrale planontwikkeling in de praktijk / uitvoering, vast loopt (d.m.v. analyse cases op de verschillende niveaus). Het gaat om knelpunten in de (soms tegenstrijdige of contra-productieve) regelgeving, (beperkte) bevoegdheden, instrumentaties en financiën etc.

Resultaat: Agenda-setting van knelpunten voor integrale planontwikkeling per niveau en remedies per knelpunt

Bijdrage aan: II, VI, VII, VIII, XI

Doelgroep: professionals o.a. bij Ministeries (VROM, V&W ..), bestuur, politiek,

Periode: 2005

Budget: geen, hooguit beschikbaar stellen vergaderfaciliteiten voor denktank.

Mogelijke partners: IPO, VNG, SkVV, Raad voor Verkeer en Waterstaat, VROM-raad,

Programmafunctie: trekker: KpVV

Link met activiteit: kan voortkomen uit essays (1), onderbouwing nut en noodzaak cases (4), zal input zijn voor bestuurlijk debat (9), Manifest (11), proeftuinen (16).

7. **Naam:** Argumenten voor integrale planvorming

Omschrijving: systematische verzameling van argumenten voor een betere afstemming/samenwerking RO en mobiliteit. Voor professionals om integraliteit in ruimtelijke oplossingen indringender te kunnen bepleiten. Voor beslissers (bestuurders/leidinggevenden) om meer bewustzijn te creëren van de effecten van ruimtelijke ontwikkelingen op mobiliteit. Ze er toe bewegen om als opdrachtgevers om integraliteit te vragen.

Resultaat: (Systematische verzameling) van argumenten in woord en beeld

Bijdrage aan: I, II, III, V

Doelgroep: A. bestuurders, leidinggevenden, B. professionals (bijvoorbeeld via ontwikkelingsplanologie, gebiedsgericht werken (Luteijn-aanpak))

Periode: 2004-2006

Budget: min. 10.000 – max 25.000 (bij uitgave publicatie)

Mogelijke partners: NIROV, KpVV, CROW, Stadswerk, ANWB, Stichting Natuur en Milieu, organisaties op gebied van verkeersveiligheid.

Portaalfunctie: trekker: NIROV

Link met activiteit: essays (1), verkenning buitenlandse ervaringen (2), onderbouwing nut en noodzaak cases (4)

3.2 Creëren van bewustwording

Smartdoelen

III. B, C: Bestuurders (EZ, RO, VV), Milieu) kunnen in 2006 tenminste 3 projecten benoemen waar een geïntegreerde R+M-aanpak aan de orde is of zou moeten zijn

IV. B, E: Het publiek kan tenminste 1 project binnen de eigen regio benoemen waar een geïntegreerde R+M-aanpak aan de orde is of zou moeten zijn

Inspanningen

8. **Naam:** Publieksevenement

Omschrijving: communicatiecampagne over urgentie opstarten (prikkelen publieke opinie), op basis van de resultaten van activiteit 5: effecten autonome groei. Door middel van bijvoorbeeld (reizende) tentoonstelling (NAI), eventueel in combinatie met een publiek debat (bijv. lagerhuis-debat of opinievormend debat). Aanjager voor bestuurlijk debat.

Resultaat: tentoonstelling, publieksdebat

Bijdrage aan: I, III, IV, V, VI

Periode: 2005/6

Budget: min. 15.000 – 50.000 (regionale bijeenkomsten)

Mogelijke partners: BNSP, NVTL, KIVI/NIRIA, Neprom, AEDES, VNO-NCW

Programmafunctie: trekker: KpVV

Link met: Onderbouwing nut en noodzaak effecten autonome groei (5)

9. **Naam:** Bestuurlijk debat

Omschrijving: bestuurders met behulp van illustratieve cases (4) en effecten autonome groei

(5) actief informeren en een gevoel van urgentie bijbrengen (kijk wat er gebeurt als je het laat sloffen) en appelleren aan de lange-termijn-verantwoordelijkheid van bestuurders

Resultaat: Bestuurlijk debat

Bijdrage aan: I, III, V

Periode: 2005

Budget: min. 15.000

Programmafunctie: trekker: KpVV

Link met: Essays (1), onderbouwing nut en noodzaak (4 en 5), Bottle-neck diagnose (6)

10. **Naam:** Beleidscampagne

Omschrijving: Bekendheid genereren van het R&M-programma en de programmaproducten bij intermediairs (beroepsorganisaties, koepels en branche-instituten, kennisverspreiders) en beleidsmakers op rijksniveau, dmv

- communicatie (discussieronden)
- artikelen
- websites
- handboeken

Resultaat: debat met professionals

Bijdrage aan: I, III, VI

Periode: 2004/5

Budget: geen

Partners: geen

Portaalfunctie: trekker: NIROV

Link met: alle activiteiten waar intermediairs als mogelijke partners genoemd worden.

11. **Naam:** Manifest Programma Ruimte en Mobiliteit.

Omschrijving: Manifest (agenda?) met daarin de te bereiken Programma doelen. Hoog inzetten, ambitieus, verbinden met bestaande bestuurlijke activiteiten (gericht op overheden, jaarlijks monitoren en bijstellen koers).

Resultaat: document met na te streven programmadoelen met morele support door overheden middels een te ondertekenen adhesieverklaring

Opmerking. Geschikt als markering van de “start” van het Programma; belangrijk voor communicatie (o.a. richting NMB), met groeiende lijst van ondertekenaars van de adhesieverklaring

Bijdrage aan: III, VI

Periode: 2004

Budget: geen?

Partners: NIROV, CROW, KpVV, Stadswerk, ANWB, Stichting Natuur en Milieu, NEPROM, AEDES, VNO-NCW, BNSP, BNA, KNAG, NVTL, KIVI/NIRIA, Architectuur Lokaal

Programmafunctie: trekker: KpVV

Link met: Onderbouwing nut en noodzaak cases en effecten autonome groei (5), Bottle neck diagnose (6)

28. **TOEGEVOEGD Naam:** Bewustwording Provincies / KWG's beïnvloeden

Omschrijving: Het programma moet zich primair richten op de regio; zowel wat de urgentie betreft als de bewustwording, maar ook qua praktijk en instrumentatie. Met name provincies en kaderwetgebieden hebben als regisseurs van regionale processen de sleutel in handen om ruimtelijke en infrastructurele projecten integraal op te pakken. Kijk naar de kansen die er zijn regionaal, begeef je niet teveel in het landelijke circuit.

Resultaat: Provincies en kaderwetgebieden die de programma-doelen kennen en dit naar lokale overheden uitdragen.

Opmerking. Actie geeft richting aan bestuurlijk en professioneel debat.

Bijdrage aan: I, III,

Periode: 2004/5

Budget: geen

Partners: NIROV, CROW, KpVV, Stadswerk, IPO, SkVV

Programmafunctie: trekker: Stadswerk

Link met: Bestuurlijk debat (9), Manifest (11)

3.3 Ondersteuning in de praktijk

Smartdoelen

- V. C, B, D, E: Tenminste 30 regionale projecten zijn in 2007 vanuit het programma R&M gefaciliteerd waardoor binnen de projecten vooruitgang is geboekt (doorbraak), hetzij inhoudelijk, hetzij procesmatig.
- VI. C, A, B: De intenties van het Programma Ruimte en Mobiliteit worden ondersteund door de belangrijkste landelijke spelers op het gebied van R en M (zoals beroepsgroepenorganisaties, belangenverenigingen, kennisinstituten etc.).

Inspanningen

12. **Naam:** Advies op maat (Expert-opinion)

Omschrijving: Bij projecten in de regio, die in de startfase zitten of in een impasse verkeren, met een vliegende R&M-brigade langsgaan en advies op maat geven. Door deskundigen (inhoudelijk of procesmatig) te verzamelen en vervolgens een workshop te organiseren met de vertegenwoordigers in de regio. Je helpt zo mee het project te (her)definiëren, of te zorgen voor vertrouwen en draagvlak bij verschillende partijen (welke disciplines, vaardigheden zijn nodig). Je kan deze “formule” toepassen op de verschillende schaalniveaus: regio, wijk/buurt en straat. Koppeling met min-cases (4) is mogelijk, ivm met publicitaire waarde

- aansluiten bij bestaand bestuurlijk en vakinhoudelijk overleg
- verzorgen van de kritische toets / frisse blik van buiten,
- systematisch monitoren van de interventies en resultaten
- uitdragen van succesvolle uitkomsten via vakbladen, website en nieuwsbrieven

Resultaat: advies op maat in de regio

Bijdrage aan: V

Periode: 2004-2006 (hele periode)

Budget: per advies: 5.-10.000 (intake, workshops), per jaar minimaal 9 bezoeken (3 per niveau). Ervan uitgaand dat programma alleen wijk/buurt niveau rechtstreeks bekostigd 15-30.000 per jaar.

Deelnemende projecten dragen zelf ook bij (op 50-50 basis). Monitoring kost 10.000 per jaar?

Mogelijke partners: NIROV, CROW, KpVV, Stadswerk, NOVEM (VPL/VPR), adviesbureaus

Programmafunctie: trekker: Nirov

Link met: onderbouwing nut en noodzaak cases (4), inventarisatie lopende projecten (3), Jaarlijkse verkiezing (14).

Opmerking: In het NIROV Programma de Mobiele Samenleving is dit één van de activiteiten, genaamd “thuisbezoeken in de regio”. Deze “thuisbezoeken” richten zich op het regionale schaalniveau (stedelijke netwerken). Een ander vergelijkbaar initiatief is het project “Wegen in het landschap”, ook wel bekend als de KIM karavaan. Dit project is gestart op initiatief van onder andere Het Keuning Instituut en richt zich op het niveau van de straat/weg.

13. **Naam:** Regionaal contact anders

Omschrijving: Verschillende regionale belanghouders bij elkaar brengen via workshops, opleidingen, tentoonstellingen, toneel, etc

- ontmaskering/doorprikken praatcultuur
- uitdelen van inhoudelijke impulsen en stimulering bewustwording kansen

Resultaat: bijvoorbeeld rollenspelen, toneel, training, workshop

Bijdrage aan: V

Periode: 2005-2006

Budget: 15.000 voor ontwikkelen format (of is het elke keer maatwerk?)

Mogelijke partners: Nirov, KpVV, Stadswerk, CROW ??

Portaalfunctie: trekker: Nirov

Link met: Advies op maat (12)

14. **Naam:** Jaarlijkse verkiezing Ruimte en Mobiliteit- project.

Omschrijving: Vanuit het Programma Ruimte en Mobiliteit wordt jaarlijks één project verkozen tot project van het jaar waarin sprake is geweest van een succesvolle samenwerking / afstemming tussen RO en verkeer (inhoud + proces). Het gaat dan om projecten waarvan de planvorming is afgerond, of reeds is uitgevoerd. Aanmelden kan oa via de website. De verkiezing vindt plaats door een deskundige jury; daarnaast zouden ook de professionals zelf kunnen kiezen. Ook hier zou gedifferentieerd kunnen worden naar drie categorieën: niveau regio, wijk of buurt; in dat geval zouden er in elke categorie één winnaar kunnen zijn. Uiteraard vindt rondom de verkiezing de nodige publiciteit plaats, waardoor oa de bekendheid van het Programma vergroot wordt.

Resultaat: Nominatie plannen/projecten van de maand op website. Jaarlijkse verkiezing. En passant: opbouw databank met projecten. NB: Kan uitmonden in ontwikkeling kwaliteitsstempel waaraan men project kan laten.

Bijdrage aan: V

Periode: 2004-2006 (gehele periode)

Budget: Vraag is of prijs bestaat uit financiële beloning of alleen eer?? Prijs: 10.000 per jaar? Budget voor juryleden: 9.000 per jaar. Bij prijs per niveau bedragen maal 3.

Mogelijke partners: Nirov, KpVV, Stadswerk, CROW.

Programmafunctie: trekker: KpVV

Link met: Advies op maat (12),

15. **Naam:** Landelijk contact anders

Omschrijving: zorgen voor structurele samenwerking op het vlak van RO en verkeer en vervoer bij landelijke organisaties, voorbeelden:

- contact met de VNG over het zinvol verbinden van de commissies RO en VV
- idem IPO
- samenwerking dan wel uitwisseling bevorderen tussen beroepsgroepenorganisaties, kennisverspreiders. Bestendigen relaties Nirov, KpVV, Stadswerk, CROW na afloop programma.

Resultaat: structurele samenwerking kennis-, intermediaire en beroepsorganisaties

Bijdrage aan: VI

Periode: 2005-2006 (gehele periode)

Budget: geen

Mogelijke partners: nvt

Programmafunctie: trekker: KpVV

Link met: bestuurlijk debat (9), Manifest Programma Ruimte en Mobiliteit (11), bewustwording provincies/kaderwetgebieden (28)

16. **Naam:** Proeftuinen R&M

Omschrijving: Specifieke projectlocatie(s) waar in het kader van de ontwikkeling van integrale planvorming kan worden geëxperimenteerd met verschillende procesvariabelen (kennis, cultuurbeïnvloeding, regelgeving, geld, etc.). Hiermee wordt expliciet een link gelegd met de geconstateerde bottle-necks (6) in de praktijk.

Resultaat: experimenteeromgevingen

Bijdrage aan: II, VI, VII, VIII, XI

Periode: 2005-2006

Budget: geen

Mogelijke partners: Nirov, KpVV, Stadswerk, CROW, VROM, V&W

Programmafunctie: trekker: KpVV

Link met: Bottle-neck diagnose (6), Onderbouwing nut en noodzaak cases (4), Advies op maat (12), Jaarlijkse verkiezing (14), inventarisatie/scan van elkaar beïnvloedende regelgeving (27).

3.4. Het toegankelijk maken van bestaande instrumenten en concepten

Smartdoelen

- VII. A, C, D, E: In 2007 is een complete set van kennis en instrumenten ten behoeve van integrale planvorming R&M bekend, beschikbaar en inzetbaar
- VIII. **VERVALT** A, C, D, E: In 2007 zijn tenminste 2 integrale concepten voor integraal ruimtelijk-verkeerskundig ontwerp ontwikkeld, aan de praktijk getoetst en beschikbaar voor verdere inzet
- XI. **TOEGEVOEGD** B, C, D: In 2007 zijn alle knelpunten (waaronder tegenstellingen) in de bestaande regelgeving in kaart gebracht, aangekaart en waar mogelijk voorzien van voorstellen voor verbetering

Inspanningen

17. **Naam:** Kengetallen (vuistregels) verkeer en vervoer ten gevolge van ruimtelijke ontwikkelingen.

Omschrijving: “ontbrekende” kengetallen en handleidingen ontwikkelen.

Resultaat: Bijv. handzame factsheet/cd-rom met kengetallen (event. rekeninstrument).

Bijdrage aan: VII

Periode: 2004/5

Budget: min. 25.000 – max. 50.000

Mogelijke partners: Nirov, KpVV, (Stadswerk), CROW, AVV

Portaalfunctie: trekker: CROW

Link met: beheer mobiliteitstoets (20)

18. **Naam:** Quick scan analyse instrument R en M

Omschrijving: Instrument waarmee de effecten van locatieontwikkeling op bereikbaarheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid kunnen worden bepaald. Dit instrument gaat verder dan de bepaling van de verkeerseffecten met behulp van kengetallen; maar kijkt wat betekent dit voor het huidige verkeersnetwerk en waar knelpunten ontstaan qua bereikbaarheid, veiligheid en leefbaarheid.

Resultaat: Ex-ante evaluatie model van ruimtelijke plannen. Op wijkniveau is er al de VPL dat zou kunnen worden uitgebouwd (kijkt nu vooral naar energie-effecten). Idem VPR voor regionaal niveau.

Bijdrage aan: V, VII

Periode: 2004/5

Budget: min. 25.000 – max. 50.000.000

Mogelijke partners: Nirov, KpVV, (Stadswerk), CROW, AVV

Portaalfunctie: trekker: CROW

Link met: kengetallen (16)

19. **Naam:** Handleiding verkeer in ruimtelijke processen

Omschrijving: Handleiding hoe om te gaan met verkeer en vervoer in ruimtelijke processen. Naar analogie van reeds bestaande MIRUP (Milieu in Ruimtelijke Processen).

Resultaat: handleiding (boek), eventueel ook in digitale vorm (als webapplicatie).

Bijdrage aan: VII, IX

Periode: 2004/5

Budget: bestaat al? Aanpassing nodig?

Mogelijke partners: Stadsgewest Haaglanden, INRO-TNO, VROM, Nirov, KpVV, Stadswerk, CROW

Portaalfunctie: trekker: CROW

Link met: beheer mobiliteitstoets (20), kengetallen (17), quick scan analyse instrument (18)

20. **Naam:** Implementatie en beheer producten mobiliteitstoets
Omschrijving: Implementatie en beheer producten mobiliteitstoets.

- Toegankelijk maken en verspreiden van reeds ontwikkeld instrumentarium.
- Ontwikkelen model voor procedurele toepassingsmomenten (bevordert het gevoel voor urgentie en geeft Mobiliteit procedureel een plaats)

Resultaat: bijvoorbeeld overkoepelende brochure, beter toegankelijk maken informatie (zoekstructuur) en ontwikkelen standaard presentaties/workshops.
Bijdrage aan: VI, VII
Periode: 2004/5
Budget: 10.000
Mogelijke partners: Nirov, KpVV, Stadswerk, CROW
Portaalfunctie: trekker: CROW
Link met: kengetallen (17)

21. **Naam:** Portaal voor kennis op het gebied van RO en verkeer
Omschrijving: Systematische verzameling van bestaande kennis met zoekstructuur.
Resultaat: Bijvoorbeeld een planningsondersteunend kennissysteem (als “zwarte variant”).
Bijdrage aan: VII, VIII
Periode: 2004-2006 (gehele periode)
Budget: 50.000 voor ontwikkeling; 10.000 voor jaarlijks onderhoud?
Partners: Nirov, KpVV, Stadswerk, CROW, KCGS
Portaalfunctie: trekker: CROW
Link met: kengetallen / vuistregels (17), quick scan analyse (18), handleiding (19), beheer mobiliteitstoets (20), alle andere producten (essays, verkenning buitenlandse concepten, argumenten etc.)

22. **VERVALT Naam:** Prijsvraag integraal ontwerp organiseren om potentiële min-cases van innovatieve oplossingsrichtingen te voorzien (concreet project uit te voeren)
Omschrijving: Prijsvraag voor stedenbouwkundig- en verkeersbureaus om te komen tot vernieuwende integrale ontwerpen. Ook hier weer kun je onderscheid maken naar de niveaus: (regio), wijk/ buurt, straat.
Resultaat: Nieuwe concepten/ontwerpen op structuur- en inrichtingsniveau.
Bijdrage aan: I, III, VIII
Periode: 2004-2006 (gehele periode)
Budget: De winnaar ontvangt aan prijzengeld 30.000 euro; de tweede en derde prijs verdienen respectievelijk 20.000 en 10.000 euro als je werkt met commerciële bureaus. Kan ook werken met studenten in combinatie met professionele jury. Prijzen liggen dan veel lager: bijvoorbeeld resp. 5.000; 3.000 en 2.000. Budget voor juryleden: 9.000 per jaar. Per niveau bedragen maal 3.
Mogelijke partners: Nirov, KpVV, Stadswerk, CROW
Portaalfunctie: trekker: CROW
Link met: onderbouwing nut en noodzaak cases (4), advies op maat (12)
Opmerking: aansluiten bij bestaande prijsvraag zoals Bouwfonds prijsvraag (wordt in 2005 weer georganiseerd?) of omgevingsarchitectuur prijsvraag.

27. **Naam:** Inventarisatie/scan van elkaar beïnvloedende regelgeving
Omschrijving: gericht op het afstemmen/saneren van bestaande contraire regelgeving. Versnelling van dit lange-termijn-proces door het helder maken waar afstemming in de regelgeving nodig is en het aan kaarten daarvan bij de relevante besturen
Bijdrage aan: XI
Periode: 2004-2006 (gehele periode)
Budget: beperkt. Loopt mee in plus/min cases (4) voor wat betreft signalering knelpunten. Extra inspanning zal nodig zijn voor het beschrijven van de knelpunten en het uitwerken van oplossingsrichtingen. Budget 10.000 á 15.000 per jaar.
Mogelijke partners: Nirov, KpVV, Stadswerk, CROW
Programmafunctie: KpVV

Link met: Essays (1), onderbouwing nut en noodzaak cases (4), Bottle-neck diagnose (6), Proeftuinen R en M (16)

3.5 Het (laten) ontwikkelen van opleidingen en training

Smartdoelen

- IX. C, E: alle relevante opleidingen (met name Verkeerskunde-WO) bieden de aspecten Ruimte en Mobiliteit in samenhang aan als onderdeel van hun curricula in 2007
- X. C, E: leemten in kennis en vaardigheden van professionals zijn onderkend en aangekaart bij opleidingsinstituten op het gebied van ruimte (o.a. planologie, stedenbouw, (landschaps)architectuur) en mobiliteit (o.a. verkeerskunde, vervoersplanologie).

Inspanningen

23. Naam: Ontwikkelen lesmateriaal

Omschrijving: ontwikkelen onderwijsmodules voor zowel reguliere als postacademische (commerciële) opleidingen. Zelfde principe als gastcolleges, maar dan in een structurelere vorm. Gedacht kan worden aan modules die ingaan op kennis (welke principes hanteert stedenbouwer resp. verkeerskundige) en vaardigheden (hoe werk ik samen, hoe zorg ik voor breed draagvlak etc.). Ontwikkelen lesmateriaal 'op maat' tbv alle relevante opleidingen

- a. WO, HBO, MBO, ...
- b. RO, Verkeerskunde, Bestuurskunde, Architectuur, ...
- c. Stages

Bijdrage aan: IX, X

Periode: 2006

Budget: geen?? PM

Mogelijke partners: Universiteiten, hogescholen, Nirov, KpVV, Stadswerk, CROW

Portaalfunctie: trekker: CROW

Link met: onderbouwing nut en noodzaak (4), argumenten (7), advies op maat (12), verkiezing (14), concepten (22), kengetallen (17), handleiding (19)

Opmerking: cursus verkeer en ruimte wordt momenteel ontwikkeld door CROW (is bestaande cursus, deze wordt herzien).

24. Naam: Leerboek Stedenbouw en Verkeer

Omschrijving: Leerboek voor stedenbouwkundigen dat ingaat op de relatie stedenbouw en verkeer. Hoofdauteur is Boudewijn Bach, hoogleraar stedenbouw TU Delft; het is zijn afscheidsboek. Het boek is primair bedoeld als leerboek voor stedenbouwkundigen aan de TU Delft, maar zal een bredere verspreiding krijgen. Dit boek is reeds in ontwikkeling (CROW).

Resultaat: Leerboek studenten stedenbouw

Bijdrage aan: IX, X

Periode: 2004/5

Budget: 20.000

Mogelijke partners: CROW, universiteiten

Portaalfunctie: trekker: CROW

25. Naam: Gastcolleges

Omschrijving: organiseren gastcolleges in regulier onderwijs. Dus: planologie en stedenbouw voor verkeerskundigen; verkeer en vervoer voor planologen en stedenbouwers.

Resultaat: Gastcollege/excursie als verplicht onderdeel van regulier onderwijs.

Bijdrage aan: IX

Periode: 2004-2006 (gehele periode)

Budget: 2-3.000 euro per gastcollege??

Mogelijke partners: Nirov, KpVV, Stadswerk, CROW

Portaalfunctie: trekker: CROW

Link met: auteurs essays (1)?

26. **Naam:** Coachings-project

Omschrijving: Iemand vanuit ruimtelijke sector wordt gekoppeld aan iemand vanuit verkeer en vervoersector, bij voorkeur van buiten de eigen organisatie. Er wordt een uitwisseling georganiseerd (stage), men gebruikt elkaar als vraagbaak etc.. Kan zowel vanuit opleiding (soort stage, meelopen met) als vanuit werksituatie. Je meldt je aan; geeft voorkeur op; “systeem” maakt een match.

Resultaat: coachings-project als onderdeel opleiding/training.

Bijdrage aan: IX, X

Periode: 2004-2006 (gehele periode)

Budget: 2-3.000 euro per gastcollege??

Partners: Nirov, KpVV, Stadswerk, CROW

Portaalfunctie: trekker: Stadswerk

Link met: auteurs essays (1), inventarisatie projecten (3), onderbouwing nut en noodzaak cases (4), advies op maat (12)

5. PLANNING

Voor het programma wordt onderscheid gemaakt in een korte termijn planning, waarin zaken m.b.t. organisatie, communicatie en programma door elkaar heen lopen. Daarnaast is er een aparte planning voor wat betreft de programma-activiteiten.

5.1 Manifest en zoeken naar draagvlak

Hoogste prioriteit heeft het opstellen van het Manifest. Op de eerstvolgende bijeenkomst van de gebruikersraad (17/9) zal dit vastgesteld worden. Nadat het manifest en (een deel van) de projectplannen zijn vastgesteld kan worden gestart met het vinden van maatschappelijk draagvlak voor de Programmadoelen en –activiteiten. Doel is het komen tot adhesiebetuigingen en waar mogelijk, deelname aan activiteiten. Gedacht kan worden aan een rondje langs Ministeries (V&W, VROM, LNV), organisaties als ANWB, NEPROM, Stichting Natuur en Milieu, NOVEM, VNO-NCW, Habiforum, Raad voor Verkeer en Waterstaat, VROM-Raad, RMNO etc..

5.2 Activiteiten met stip

Vanuit de gebruikersraad is een duidelijke voorkeur uitgesproken te starten met de activiteiten die de nut en noodzaak van afstemming tussen ruimte en mobiliteit aantonen, de bottle-neck analyse en bewustwording van provincies en kaderwetgebieden. Daarnaast zal ook gestart worden met een aantal beeldbepalende activiteiten, die ofwel doorlopend of terugkerend van karakter zijn, zoals de Verkiezing van het R&M project van het jaar en het Advies op maat. Om een evenwichtige opbouw van het Programma te waarborgen (van sommige activiteiten duurt het relatief lang voordat ze resultaat opleveren), zal

ook gestart worden met het uitwerken van projectplannen ten aanzien van bijvoorbeeld de kengetallen en het kennisportaal, de gastcolleges en de coaching.

5.3 Mijlpalen

Eerste mijlpaal zal zijn de bestuurlijke startsessie van het Programma. Het gaat om een kennismaking van maatschappelijke organisaties en bestuurders met het Programma, zodat ze weten wat ze de komende 2,5 jaar kunnen verwachten. Gedacht wordt aan het volgende programma: een Key-note speaker, “onthulling” van het manifest met aansluitend discussie, ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst tussen KpVV, Nirov, CROW en STADSWERK, en een markt waarin men kan inschrijven op activiteiten, waaronder lancering van de verkiezing van het R&M project. Een eerste versie van de website moet dan gereed zijn. Eind van het jaar zal dan eerste verkiezing plaatsvinden. Begin 2005 zijn de eerste inhoudelijke resultaten te verwachten, zoals argumenten, cases, overzicht van knelpunten in de praktijk, eerste ervaring met advies op maat. Medio 2005 zal dan gestart worden met de beleidscampagne, het bestuurlijk debat. Voor wat betreft de confrontatie met het publiek zijn nog diverse opties open, te denken valt aan een tv programma, maar ook aan een tentoonstelling in het NAI.